

עוצם עין אחת | עוזי צור

עמבה הייאתי

מראה חלקי בתערוכה "עמבה" צילום: עוזי צור

זהב, יושב תופר החלומות המזוקן ליד מכונת תפירה ישנה. הוא מנמנם, אך מיישיות חיד-תיות שמאחוריו מתערסלים אל הקיר הרחוק זהרורים וסדרים של חלומות כנבדאים מחלר-מותיו בהקיץ של תופר החלומות. יש לבחון את מעשה הציור של אזולאי מקרוב, את הח-רכים השונים שהוא בוצע בקרומים העליונים כתת-מודע ציורי.

איתן בן משה, "לב לבקן", גלריה אלון שגב, תל אביב

היפוכו המושלם של העולם ב"עמבה", "לב לבקן" של איתן בן משה הוא שובו של עידן הקרח כעונש על יהירות האדם. אלו מין תיבות אור רבועות גדולות המשייטות אנכיות כקרחונים בחלל. עבודות מדיטטיביות שגורמות לך לשקוע במעמקי קיומן שמעבר לאנושי. בלוקים של קרח ששאריות חיים לכודות בהם כראיות, כממצאים ארכיאולוגיים עתידיניים. רובן כבר איבדו את זהותן ושימושן והיו לפסולת אנושית שחנקה את העולם. פה ושם מבליחים במאסה הקפואה נעל או בגר שפעם חיבקו אינטימיות של גוף כלשהו ושאריות אור צבעוני מחלח-לות באור הקר, מאירות את האנטומיה הסהרר-רית וממירות את שכרי האפוקליפסה הקרובה לדבר מה נחשק ומרתיע כאחד.

המסר האקולוגי הופך תחת ידיו של בן משה לשירה טהורה ונגועה כאחת. שם הת-ערוכה, "לב לבקן", עם כל יופיו הלירי, נדמה לי ככפוי על התערוכה עצמה, שאכן יש בה לב שקפא, כך הוא לא לבקן, אלא שקוף עכור. נדמה שבן משה נמשך אל ההיסטוריה העגומה של הלבקנים באפריקה וכפה אותה על תע-רוכתו הקפואה.

"האיתופי" כל עוד הוא חייל אך מתעלמת ממנו כאזרח שווה זכויות. שי אזולאי דוהר בציוריו אל מרחבי השפע שבתוכו. בציור פלסטי להפליא של ניגודים שבין היפה לכעור ובין הטוב לרע הוא ניוון מתולדות האמנות ועושה בהם כראות עי-ניו. מבין שלל הציורים בולט הציור הפנורמי "האיש עם המקל", שהוא גם יוצא דופן בגוף עשייתו של האמן.

ממרומי הציור נפרשים רבדים בתנועה גלית מרבדים צבעוניים שבכל אחד גזורה מין אמבה נגטיבית, כגזירי הניירות הצב-עוניים של מאטים המאחר, שהצבע של כל אחד מהם גם מחלחל זה מבעד לזה וגם נגלה מבעד לגזירות ובשוליים באפקט חלומי של מעמקים מימיים, כשהמרבד העליון הוא שחור שקוף למחצה המעצים עוד יותר את העושר הנגלה. המרבדים מורבדים על רקיע של שטי-ריך המדרוג אנכי מצד לצד. בתחתית הציור מצויר משטח כמה כחול שקורותיו האלכסר-ניים מעמקים את אשליית הפרספקטיבה. בקרקעית מתנחשל גל אדמדם. בתווך ניצב אדם קטן בגבו אלינו, אוזן מקל בו הוא מורה על מסכי המרבדים שמעליו ומנסה לתת בהם סימנים ופשר. יש בציור מן ההדר וההדר של מעשה הבריאה כשדווקא האדם הוא המרכיב הזניח שאולי מוטב היה ולא נברא ביום השישי. "זרעי חורף" הוא כהרהור פנימי, התכנ-סות אל תוך עצמך, מדיטציה כאמנות. דמות מתבוננת בהשתקפותה במים שבקערה שקר-פה, והמים נהפכים לקליידוסקופ של העבר והעתיד. וב"תופר החלומות" חזיון של חיים ואמנות שבו ניכר הכשרון הציורי הפלסטי של האמן בשיאו. בקדמת המראה שפע של עלווה בשלל גוונים וצבעים, חלקה ממשית וחלקה ציור בתוך ציור. מאחורי מחיצה יפאנית מעור-טרת ככפות רקל, על מרבד סגול מעוטר פסי

מירב קמל, חליל בלבין ושי אזולאי, "עמבה", גלריה עינגע, תל אביב

מבה היא מערן שמתיקותו המרירה קצרת הימים של פרי המנגו פוגשת בו את חריפותם של תבליני המזרח. "עמבה" היא כחיבור בין פסלי הבובות הנפלאים של מירב קמל וחליל בלבין לציוריו המפתים של שי אזולאי, חיבור עסיסי וריחני של דמיון וקירבה בין פסלי הבובות המוצבים כחלל לציורים על הקירות המקיפים אותם. בעבודות של קמל ובלבין, כל אחד אמן עצמאי ומוכשר בזכות עצמו, הרמיון וההומור גולשים אל האירוני, המקברי והציני, ולעיי-תים לביקורת חברתית-פוליטית של ממש. והכל פרי שיתוף פעולה פורה, מוצלח ונדיד בין אמנים המבטלים את האני הפרטי לתהלי-כים אמנותיים משותפים. יש לבחון את פסלי הבובות מקרוב, את עבודת התפירה והביטון (המילוי) הנוקדניות של אבריהם הקטנים והמורכבים, את הפרטים הוערים החומקים מהעין, את השימוש העשיר בחומרי הגלם. כל אחד מהם ניצב על עמוד, שגם הוא עצמו מבוטן ותפור מעור שחור בזהב.

"חוליית קישוט" הוא אחד מפסלי הבר-בות המצחיקים והחריפים בתערוכה. ארבעה חיילים דתיים-לאומיים עם זקני פרא שחור-רים, כומתות פירטיות לראשיהם ומקלעי סער מוצלבים על גביהם, נושאים על כתפיהם הצרות כלונסאות עץ מאורכות ועליהן פסל הארי השואג מתל-חי, גבוה ועצום. לפנינו הומור מהול בביקורת על החיבור הנפיץ שבין דת ללאום, סמלי הלאום שהיו לסמלי דת המ-תבוססת בפגאניות בלי שתהיה מודעת לכך, וההמונים בצדי הדרכים חלקם סוגדים וחלקם מבוזעים כלא מאמינים. יש משהו בחיבור בין החומריות הרכה ומלאכת היד הנמנעת במתכ-וון משלמות העשייה לנושא האקטואלי היוצר ניגוד המגחיק ומעוות את הנושא הגדול.

"צאן ברזל" הוא פסל-בובה של כלבה מקי-טיפה בצבע עמבה, מרובת עיניים נפוחים עד שהם נהפכים לה גם לזנב וגם לאוזניים ואין מי שיינק. זהו פסל-בובה של אימהות במצוקה, כזאבה הקפיטולינית המיניקה שניטלו ממנה התאומים רמוס ורומולוס וכנגד פסל הכלב הסחוף הנזירי של ג'קומטי.

"סייטסה", אחד המורכבים והמאלפים בין פסלי הבובות, הוא חזיון עיוועים מלא המת-כתב עם "שנת התבונה מולידה מפלצות" של גויה. אדם עירום באינטימיות מיטתו, אבריו הבובתיים הבהירים רפויים ועליו מתעלק מין שד קופי מאורך גפיים ולו אבר מין וקור לא-חור כזנב נחשי. באחת מזרועותיו הוא אוזן בראש הנם ובשנייה הוא צובע את פניו בכחול, גונב את נשמתו וזיכרונו, טובל את מכחולו בכוס שלגזרות הישן העשויה תחרה סינטיטית. ב"שרשרת חול" חייל צה"ל אתיופי נישא כענק כמרומי כן שחור (מעלה בזיכרון את "הנער מדרום תל אביב" של אוהר מר-מי), למרגלותיו טורחים חיילים לבנים זעיר-רים ליישר את קפלי מכנסיו. היצירה נוגעת בצביעות החברה הישראלית המאדירה את

אמנות

מרב קמל וחליל בלבין: "כולנו מואבסים יום בפורנו ואלימות. מה מטריד בתערוכה שלנו?"

מרב קמל וחליל בלבין. "העבודה המשותפת מאפשרת לגבול של כל אחד להתרחב" צילום: אמיל סלמן

כשעובדי עירייה הפריעו להם לעשות מדיטציה בחוף הים של תל אביב, החליטו זוג האמנים מרב קמל וחליל בלבין לעבור לעין גדי. עם פתיחת תערוכתם "מיצי מרה", מהנועזות שהוצגו במוזיאון ישראל, הם מסבירים מה מסתתר מאחורי העירום הגרוטסקי שביצירות, איך זה שצנזורה לא מפחידה אותם ולמה הם כל כך אוהבים נקניקיות

 לעקוב**נעמה ריבה**

17 בינואר 2023

התערוכה "מיצי מרה" של האמנים מרב קמל וחליל בלבין שתיפתח הערב (שלישי) במוזיאון ישראל היא אחת התערוכות החתרניות והמרעננות ביותר שהוצגו בשנים האחרונות במוסד הירושלמי, שנוטה לעתים לכבדות ומסורתיות. בכניסה הוצב שלט קטן המזהיר שתוכנה של התערוכה, ששמה מרמז עליו, עלול שלא להתאים לכלל

המבקרים. שלט דומה מופיע במוזיאון בכניסה לתערוכה נוספת, זו של סיגלית לנדאו, שגם כוללת דימויי עירום.

ההחלטה להציג את "מיצי מרה" במרחב הירושלמי עמוס הקונפליקטים בימים אלו אמיצה למדי. כולם זוכרים מה קרה רק בחודש שעבר לאמנית שרה בנינגה, שעיריית ירושלים הודיעה שלא תציג את ציוריה הכוללים עירום בגלריה עירונית — ובהמשך הכחישה שצנזרה. אלא שבמוזיאון ישראל, שלא שייך למדינה או לעירייה ואינו נחשב למוזיאון הלאומי של ישראל, לא חוששים, להיפך. מקווים שם שהתערוכה תמשוך מבקרים ועניין.

מתוך התערוכה "מיצי מרה". בכניסה הוצב שלט שמזהיר שתוכן התערוכה לא מתאים לכל אחד צילום: אלי פוזנר / מוזיאון ישראל

ההחלטה להציג את "מיצי מרה" התקבלה לפני שנתיים, כשעידו ברונו היה מנכ"ל המוזיאון (המנכ"ל הנוכחי הוא דניס וייל). במרכזה, על במה, ניצבים בובות ופסלים של דמויות אדם מעוותות, חיות דמיוניות ויצורי כלאיים. הם עשויים מעץ או מבדים וחומרים נוספים. ישנן דמויות שמקיימות יחסי מין. מאיבר מינה של אחת הדמויות — למעשה רק חור בגופה — משתלשל צרור נקניקיות. לדמות אחרת יש רגל שלישית במקום איבר מין. וישנה גם התולעת המשיחית — רכיכה שמקצה זנבה מתרומם דגל חב"ד ועל ראשה מונח "כובע" שהוא למעשה פסל של בית המקדש.

אוצרי התערוכה, טניה סירקוביץ' ואמיתי מנדלסון, מתארים בקטלוג שני פסלים שמהווים את "נקודות השיא" על הבמה. "מצד אחד יושבת דמות 'איש הנקניקיות' משוכלת רגליים שאוכלת או מקיאה נקניקיות אל תוך חרוט, ואפשר לראות בה מעין שאמאן — גורו או איש רפואה. דמויות רבות שניצבות מולה נועצות בה מבט, מהופנטות, כמו בטקס וודו". השיא השני הוא "טים וטום" — פסל דו־ראשי, שמחזיק בארבע ידיו פטישים ואיזמלים, אולי רמז לזוג האמנים, ולפניו משתתפי תהלכה שנושאים מיני מנחות.

בין שני השיאים עומדים "אנשי הטיפה", דמויות עץ מוארכות בעלות ממד גרוטסקי, מאיים וקומי גם יחד, שנראות כאילו נשלפו מתיאטרון

בובות שאבד עליו הכלח. אחת מהן, בעלת שדיים מוגדלים, מזכירה אלות פריז. לכולן הבעה כעושה, מיואשת או על סף בכי. "יחד הן יוצרות כמו חומת עצי ברוש המפרידה בין שני חלקי הבמה. מעל הכול שורה אווירת משחק, הנאה מעצם האפשרויות שגלומות בחומרים", מתארים האוצרים.

"מרב שדיים", 2022. דמויות אדם מעוותות ויצורי כלאיים צילום: אלי פוזנר / מוזיאון ישראל

"תלעת משיחית", 2022. פסל של בית המקדש במקום כובע צילום: אלי פוזנר / מוזיאון ישראל

הקירות שמקיפים את הבמה הם חלקה השני של התערוכה. הם מכוסים בסיפור ויזואלי בן שלושה חלקים שמורכב מעשרות גיליונות נייר. ביחד הטרילוגיה מצטברת למרחב של אורגיה או גן תענוגות. חלקה הראשון של הטרילוגיה קרוי "באוחנבל" (פופיק בגרמנית) ובו 27 גיליונות. הדמות המרכזית בחלק זה היא "המלכה הבתולה", בדמות המלכה אליזבת הראשונה. איבר מינה חשוף ודמות נוספת חוקרת אותו. בידה היא מחזיקה איברי מין גבריים. החלק השני נקרא "איש הנקניקיות וגנב המרחקים" ומורכב מ-57 גיליונות. חוזר ומהדהד בו מוטיב חבל הטבור, שלעיתים הופך לשיער או להפרשות גוף. בחלק זה מופיעות דמויות רבות עירומות, אנדרוגניות, נשים וגברים. החלק האחרון קרוי "מיצי מרה" ומורכב מ-66 גיליונות והוא נוצר עבור התערוכה. כאן המאבק בין הערכים המנוגדים — בריאה וכליה, קרוב ורחוק, חומר ורוח — מגיע לשיאו. "התרחשויות שהופיעו בפרקים הקודמים משתכפלות, ואנו עדים בזמנית לרצף אינסופי של אפשרויות שטמונות בגורל", מסבירים האוצרים.

**זה נשמע די רומנטי ומפתה שיתחיל פה מרד אזרחי
ונאלץ להיות אמנים מורדים שמתחבאים במערות
במדבר יהודה ויוצרים אמנות תחת משטר אכזרי.
המגבלות ממריצות את המוח לפעול"**
חליל בלבין

"מיצי מרה" היא למעשה דאבל דייט. שני אוצרים, שני אמנים. היו הרבה התבלטויות ושיחות לאורך הדרך, אך התוצאה שלמה. קמל ובלבין הם בני זוג, שניהם בני 35 ובוגרי בצלאל. למרות גילם הצעיר הם מבוססים היטב בשדה האמנות הישראלי ומאחוריהם כבר מספר רב של תערוכות יחיד וקבוצתיות, פרסים ומלגות בארץ ובעולם.

"נכון שבשנים האחרונות לא יצא לנו לעשות תערוכות לאמנים בטווח הגיל הזה, אבל אנחנו לא כל כך מסתכלים דרך הפריזמה של הגיל כשאנחנו בוחרים את מי להציג. הקריטריון שלנו זה אמנים מעניינים ומורכבים", אומר האוצר מנדלסון. סירקוביץ' מציינת שהם עקבו אחרי בני הזוג כמה שנים. "אהבנו מה שהם עשו ברזידנסי בארטפורט (חלל אמנות בתל אביב) וזה התחיל מרכישה של עבודה שלהם והתפתח לפסלים ולטרילוגיה השלישית. היצירה שלהם בתערוכה מושתתת על הבריאה, ומנגד יש כאן גם גיהנום. וגם מלחמה. וגם השפעות מ'הגרניקה'. הכל מתעתע אצלם. קרנבל בובות ומשחק, גם בחומריות ובצורה. ומנגד יש גם משהו אפל וטורד מנוחה כשאנחנו מקבלים את כל האינפורמציה בצורה בלתי מזוינת. זו פשוט אמנות מעולה".

"באוחנבל (פופיק)", 2020-2022 הדמות המרכזית היא המלכה אליזבת הראשונה צילום: מרב קמל וחליל בלבין

בתשובה לשאלה האם התערוכה חתרנית בעיניהם, עונה סירקוביץ', ש"בהיסטוריה של המוזיאון היו דברים יותר חתרניים". מנדלסון מחדד: "אני לא מבין את ההתרגשות מעירום. עירום ואירוטיקה הם תכנים שקיימים באמנות מהתקופה הפרה-היסטורית. יש בעבודה שלהם תכנים שמופיעים מאות שנים באמנות. דיאלקטיקה בין גבוה לנמוך, בין אירוטי לרציונלי. הדברים האלו קיימים ביסודות שלהם, והם מוסיפים שכבה חדשה".

אני ואת והגן הבוטני

בלבין (שנולד בקיבוץ צובה) וקמל (במקור מתל אביב) מתגוררים בקיבוץ עין גדי. הם שוכרים דירה ועובדים בסטודיו ששטחו 70 מטרים רבועים באזור התעשייה של הקיבוץ. "אנחנו גרים בתוך גן בוטני ואוהבים לראות את השתנות הצמחים המופרעים שיש פה לאורך השנה, תחבירי צמיחה וקמילה שונים ומשונים, ואיך ששלבי חיים

שונים קיימים בו זמנית באותו צמח", מספרת קמל. "יש בזה משהו מעורר ביחס לאיך זמן משתלב ביצירת אמנות דוממת". בלבין מוסיף: "פינטזנו שהמעבר למדבר יחולל בתודעה שלנו שינוי רדיקלי אבל למרות הרצון העז נראה לי שנשארו בגדול כמו שהיינו. קצת יותר רגועים, פשוט עם יכולות חברתיות רעועות יותר".

"תפוחי סדום", 2022. רצף גרוטסקי של אפשרויות צילום: אלי פוזנר / מוזיאון ישראל

"איש הנקניקיות". "יש משהו מטופש בנקניקיות" צילום: אלי פוזנר / מוזיאון ישראל, ירושלים

מה רע בתל אביב או ירושלים?

"נהיה לי קשה בתוך הלחץ, הסביבה האולטרה צרכנית והמירוץ של החיים בעיר. בתל אביב לא היה לי מפלט, היתה תקופה שהייתי קם בחמש בבוקר לעשות מדיטציה בים ועדיין היו שם כל הזמן אנשים שהתרוצצו, עשו ספורט, עובדי עירייה שניקו את החוף, משפחות שלמות של חרדים שמגיעות כל יום לפנות בוקר להצטלם בים. צפוף. זו היתה תקווה שבמקום אחר אהיה פחות מוטרד ויותר נינוח".

איך החיים בעין גדי?

"אמנם אנחנו מזניחים פה את הבריאות הנפשית והפיזית", הוא צוחק, "אבל זה מקום מעניין, הנוף פה דרמטי ומשתנה כל הזמן בזכות מפעלי ים המלח. הכרנו פה לא מעט אנשים מקסימים ואנחנו אוהבים את האפשרות להיות מוקפים בהרים מדבריים ענקיים, לשהות במרחבים הריקים. במובנים רבים המעבר למקום נידח ללא קליטה עשה לי סדר, אני פחות בלחץ, אולי זה הברום שיש פה באוויר". קמל ממשיכה: "זה מקום עם מעט בני אדם והרבה שפני סלע. הנוף פה גורם לך לדמיין את עצמך הופכת דלילה ושקופה, מתמזגת עם הנוף. כמו ציור בגואש מדולל על רטוב, כשהצבע ממשיך להתפשט לאחר הפעולה, מרחיב צורתו אבל גם החוץ מתרחב אל תוכו".

קמל מציינת שבסטודיו הם עובדים ופועלים בשני מרחבים נפרדים ונפגשים מדי פעם כדי להציג זה לזה גילוי חדש או עבודה שהסתיימה ולחלוק מחשבה מרגשת או מיואשת. "הרבה פעמים שיחות כאלה מולידות רעיון או כיוון חדש בעבודה", היא אומרת. באמצע הסטודיו

הם תלו וילון גדול שמפריד את החלל ומאפשר פרטיות. בתוך החלל יש להם סביבות עבודה משתנות — שולחן לעבודה עם מים, עם דלי ומגבים והרבה כוסות צבע נוזלי; שולחן שמוגדר כ"שיתוף פעולה עם הטבע", ובו אבנים שאספו שמתחברות לענפים ולפסלים חדשים; ויש גם אזור עבודה לגילוף עץ, מלא שבבים על הרצפה, ואזור לתפירה. כל הסביבות האלו לא היו מתאפשרות אם היו עובדים במרכז הארץ.

עין גדי. הנוף משתנה כל הזמן צילום: אייל טואנג

עין גדי הוא מקום עם מעט בני אדם והרבה שפני סלע. הנוף פה גורם לך לדמיין את עצמך הופכת דלילה ושקופה. כמו ציור בגואש מדולל על רטוב, כשהצבע ממשיך להתפשט לאחר הפעולה"

מרב קמל

כשהם נשאלים מי משניהם יותר דומיננטי, בלבין מסביר ש"העבודה המשותפת מייצרת אפשרות למשחק, לתחרות, להפריה הדדית, והיא עוזרת לתחושת הזרימה והאסוציאטיביות. לפעמים יש תחושה שהפוטנציאל שלך כיוצר הוא קטן מאוד ביחס לפנטזיה שלך לגבי עצמך. העבודה המשותפת מאפשרת לגבול להתרחב מעט ולנוע לאזורים שבאופן טבעי לבד לא היית הולך אליהם".

"בהתחלה היינו עובדים יחד על אותה עבודה, באותו החומר, בתוך מסגרת של רעיון שהחלטנו עליו מראש", אומרת קמל. "זה עלה לנו בלא מעט עימותים והבליט את הבדלי הכוחות על נדנדת היחסים ברגע נתון, מי למעלה מי למטה. עם הזמן הבנו שבשיתוף הפעולה, שנועד להרחיב, יש גם סכנה של צמצום וסירוס התשוקות האינדיווידואליות לטובת התכנון המשותף. לכן באופן טבעי החלו להיפתח מעגלי עשייה נוספים בסטודיו, וכך לפעמים אנחנו עובדים יחד ולפעמים בנפרד. בעיקר אנחנו מדברים פחות במילים ויותר בחומרים, לרוב הם יודעים יותר טוב מאיתנו וזה גם עוזר לנטרל את הורדות הידיים".

יש תחום מסוים שבלבין מוותר בו לחלוטין לקמל. "לרוב מרב בוחרת את המוזיקה", הוא מספר. "מהסיבה הפשוטה שיש לה טעם טוב יותר. לי יש פלייליסט שנקרא 'מועמדים למרב', כדי שלא אזהם חלילה את הפלייליסט שלה בשירים גרועים. פעם בכמה זמן היא דולה שירים מתוכו ומכניסה אותם לפלייליסט הראשי".

כך או כך, הם נמצאים שעות רבות במהלך היום באותו חלל ועובדים באיטיות. "אנחנו מבלים הרבה מאוד זמן בסטודיו, שוקעים בפרטים קטנים בעבודה ולכן כל מהלך לוקח הרבה זמן ומייצר סוג של מרדף בין הרעיונות והתשוקות שלנו לבין קצב עבודה איטי יחסית", אומר בלבין. קמל מוסיפה שהם עובדים ברוח המושג "פראידוליות" — תופעה פסיכולוגית שבה האדם תופס גירוי עמום ומעורפל כלשהו כמוכר ובעל משמעות. "אנחנו נמשכים לנטייה הקדומה לראות דברים בדברים, זאת יכולה להיות אבן שמצאנו שנראית לנו כמו ראש וצורפה לפסל, או בטרילוגיה — כתמי צבע אקראיים שמהם יוצא רישום. ההקשבה הפראידולית קשורה בזכות לסרב להיות מי שאנחנו, בניסיון להשיל את הבעלות ואת השליטה על היצירה, להקשיב לאגו של העבודה עצמה".

"נערת גבעות", 2022. החומרים מדברים צילום: אלי פוזנר / מוזיאון

מה ההבדלים בין העבודה בבד לעומת העבודה בעץ או בחומרים אחרים?

"לבובות שלנו יש מימד של גמישות ושינוי, יש בהן שלד מתכת שמאפשר להמשיך לשנות ולשחק איתן, יש בסטודיו הרבה איברים מפוזרים, מכל מיני חומרים, בד, עץ, קרמיקה, אבן, אפוקסי ועוד, והם מתחברים ומתפרקים לאיטם עד שיש 'קליק' של פסל גמור".

בלבין: "באופן כללי יש לנו משיכה לטכניקות מסורתיות ואמנות עתיקה, אנחנו מוצאים בהן הרבה יופי ואפשרות להמצאת סיפורים שצצים מתוך המגע בחומר. הדמויות בציור ובפיסול מומצאות ונולדות באופן אינטואיטיבי ובה בעת יש בהן ממד ארכיטיפי, ששולח זרועות

לעבר, למיתוסים ולדימויים מוכרים מתרבויות שונות ולשברי אירועים ודמויות מחיינו הפרטיים".

שרה בנינגה. עיריית ירושלים צנזרה ואז הכחישה שצנזרה צילום: מיכל פתאל

רצף שלא נגמר

אחד האלמנטים הבולטים ביצירה של קמל ובלבין הוא נקניקיות, גם בתערוכה הנוכחית וגם בקדומות. "יש משהו מטופש בנקניקיות", אומר בלבין. "האמת שחשבנו על אדם ספציפי מחיינו שאנחנו מאוד אוהבים ומעדיפים לא לחשוף מיהו, שנוהג לקנות שאריות של נקניקים מהשוק, ללכת בתחתונים ולספר סיפורים ברצף שלא נגמר, כל סיפור מוביל לסיפור הבא. הנקניקיות הן כמו שרשרת אינסופית של סיפורים".

**אין לנו כוונה ליצור דימויים שיעוררו חוסר נוחות אלא
לאפשר מנעד גמיש בין מה שטוב ויפה לבין מה שרע
ומכוער. אנחנו נמשכים לדימויים מסוימים וכנראה
הם משקפים משהו מהעולם שבו אנחנו חיים"
חליל בלבין**

קמל מצביעה על הממד הגרוטסקי של פריט המזון המעובד והכה פופולרי. "הנקניקיות קשורות בעיכול, בעיבוד שאריות. והן מזכירות קקי או חרוזים. בתערוכה הן יוצאות מהפה של 'איש הנקניקיות', ולא ברור אם הוא מקיא או בולע אותן, הן עוברות מתחת למבנה ויוצאות בצידו השני, שם הן כנראה נולדות מ'תפוחי סדום' — פסל של אישה שידיה חברו לשדיה האימתניים שמתרוממים יחד עם צמותיה הזקורות בהדף תנועת הלידה. זה גם קשור לשם של התערוכה 'מיצי מרה', שמהדהד בו המתוק של המיץ יחד עם המר של המרה, נוזל ירוק צהבהב ומגעיל שבעצם נועד לעזור לנו לעכל. נוזל ממיר".

**משהו ביצירה שלכם מאוד זורם ויפה מצד אחד מצד שני מעורר
אי נוחות ומתריס. זה מכוון?**

בלבין: "זה לא משהו שאנחנו יודעים להגיד למה הוא קורה, אלה הדימויים שיוצאים לנו. אין לנו כוונה ליפות אותם או ליצור דימויים שיעוררו חוסר נוחות אלא לאפשר מנעד גמיש בין מה שטוב ויפה לבין מה שרע ומכוער. אנחנו פשוט נמשכים לדימויים מסוימים וכנראה הם משקפים משהו מהעולם שבו אנחנו חיים. אנחנו אוהבים את המוזרות של המציאות. אם היינו מוארים, היצירה שלנו כנראה היתה מוארת יותר והיינו מצליחים להיפטר מהשליליות והאופל, אבל בחיים שלנו יש טוב ורע כמו בעולם שסביבנו".

"פלמחניקים", 2022. סכנה של צמצום וסירוס צילום: אלי פוזנר

חוששים שהתערוכה תעורר את הכעס מהסוג שעוררה התערוכה של שרה בנינגה?

קמל: "זה יהיה מדאיג אם דבר פעוט כמו התערוכה שלנו יעורר מחאה כשמסביב יש כל כך הרבה דברים שבאמת חשוב למחות עליהם".

למה את מתכוונת כשאת אומרת משהו פעוט?

**מפחיד שבממשלה החדשה יש קיצונים שמטרתם
מדינת הלכה, הדרת נשים, אפרטהייד ושנאה לכל
מה ששונה מהם. מצד שני, זה גם די רומנטי שיתחיל
פה מרד אזרחי ונאלץ להיות אמנים מורדים
שמתחבאים במערות"**
חליל בלבין

"כולנו מואבסים ברמה יומיומית באינספור דימויים פורנוגרפיים ואלים שהמניעים לחשוף אותנו אליהם ותנאי הייצור שלהם מפוקפקים ביותר. לא ממש ברור לי מה יכול להיות מטריד כל כך בתערוכה כמו שלנו. אני מבינה ומכבדת רגישויות, וחושבת שנכון להזהיר אם חוששים שיהיה מי שיעדיף להימנע. לדימויים באמת יש נטייה להיתקע בעיניים. אבל מכאן ועד צנזורה והשתקה יש פער גדול מאוד שמאיים בסופו של דבר על החופש של כולנו".

אבל בסוף אנחנו רואים שמתרחשת צנזורה בעולם האמנות. אתם חוששים ממה שקורה במדינה?

בלבין: "העתיד בישראל לא נראה מבטיח, המצב של המדינה על הפנים, מפחיד שבממשלה החדשה יש קיצוניים, לאומנים דתיים שמטרתם היא מדינת הלכה, הדרת נשים, סיפוח השטחים, אפרטהייד והמון שנאה לכל מה ומי ששונה מהם. מצד שני, זה גם נשמע די רומנטי ומפתה שיתחיל פה מרד אזרחי ונאלץ להיות אמנים מורדים שמתחבאים במערות במדבר יהודה ויוצרים אמנות תחת משטר אכזרי. המגבלות ממריצות את המוח לפעול, נאכל קזוח עקום ונדבר עם טריסטמיות. מקסימום נציג במוזיאון גוש קטיף ונגיש לפרס היצירה הציונית".

מרב קמל וחליל בלבין בסטודיו שלהם בעין גדי. "יש לנו משיכה לטכניקות מסורתיות ואמנות עתיקה" צילום: אמיל סלמן

כמו בנינגה, גם בלבין מלמד בשלוחה החרדית של בצלאל. הוא אומר שחלק מהסטודנטיות שלו יבואו לראות את התערוכה. "הן יגיעו לסיור לא רשמי. אני מראה להן עבודות אבל אני משתדל לא להביך אותן. יש גבולות מאוד ברורים בשלוחה. לא מראים עירום ואמנות שמציגה דתות אחרות. אבל הן בעצמן מאוד סקרניות והן עושות עבודות מאוד מעניינות. יש תלמידות יותר פתוחות ויש שפחות. סקלת האורתודוקסיות מאוד רחבה היום".

הצג עוד

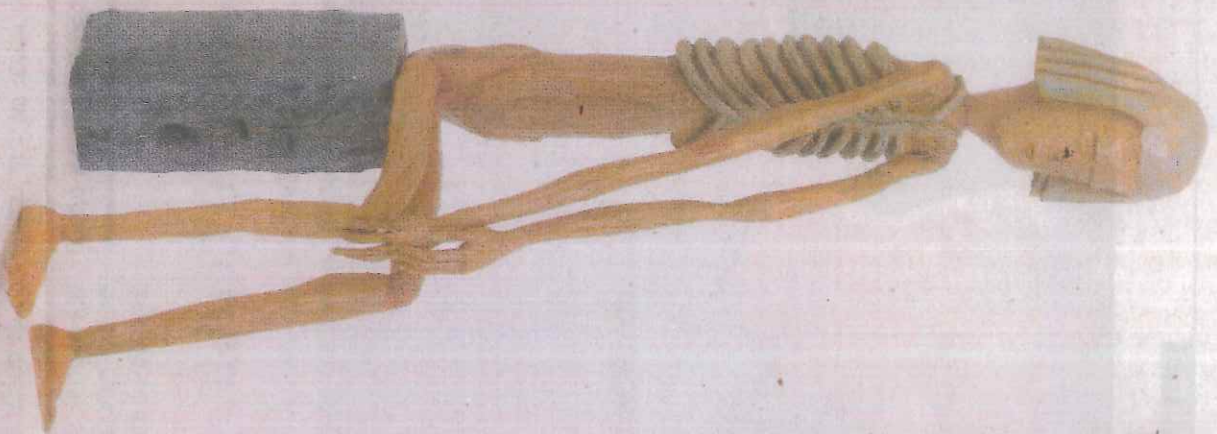
מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

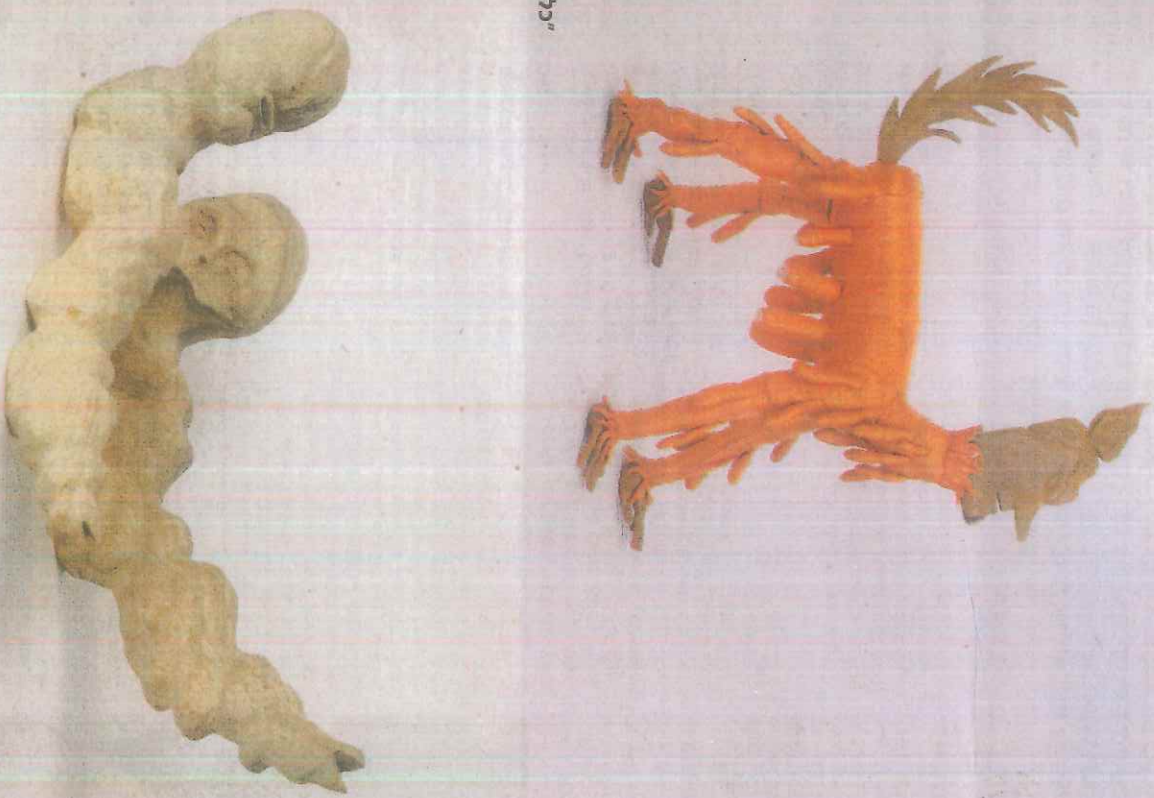
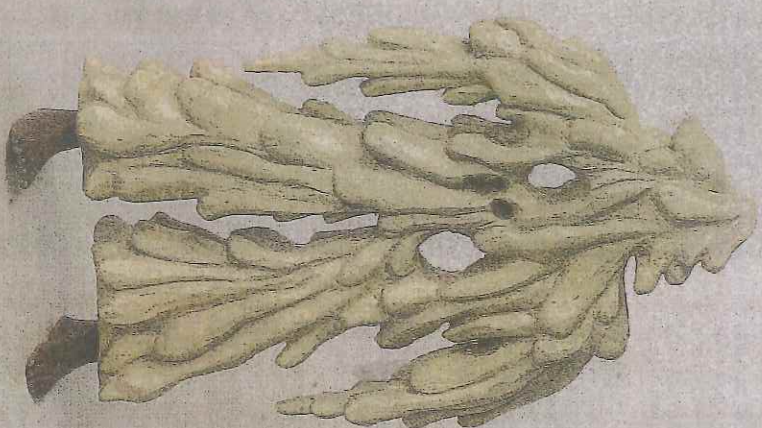
© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ

23.9.2020

רביעי

"איש חבצק", 2020

עלומים: נעם פריסמן

איש נקניק וכלבה עסינים

אין נראית אמנות שחזר עובד עליה במשותף? מרב קמל וחליל בלבין יצרו לדבריהם דמויות שהן מין אגדת יער

האגנים ונבי חוג מרב קמל וחליל בלבין יצרו במסגרת תערוכת סוגרי אוטופורט, NONHINITO, את הפריקט "איש הנקניקים" ונבי חוג הפריקט כולל פסלים מעץ המצגים דמויות סטריאליסטיות "נעץ בין סקט דת פולחני, תחילת של מחפכה או סתם שיעור באמנות שמתעכבים אלו באלו, כהמדרת של וודית גרין, אצרת התערוכה. הפסלים מוצגים בחלק ממוצג ובו גם ציור באורך 12 מטרים, המורכב מעשרות עצודות שמתחלכות זו בזו לסעינה שאין לה סוף. הציור מורכב למעשה מחלקי ציורים סטנים שהוכנו בסביבה של חריטה עם צבע מים.

בלבין מסביר שהעבודה כונה מאתגרת בין השאר את בחירת החומרים. שאיתם יעבדו, ובמקרה זה, כאלה שיאפשרו את שיתוף הפעולה ביניהם. "פעלנו הפעם במקום של חשיקה, עשינו מה שמתחשק לנו לעשות", ציור הקיר הוא בדרך וצבעוני, קמל מסבירה כי היא מורכב מדמויות, חלקן כסע וחלקן מצורות בחלק, המתעככות זו בזו.

פסלי העץ, המוצגים על כמה לבנה, הם ניסיון ראשוני של השיניים בפסל מצי, ביחוד שום רואים כהמשך טבעי לעבודות קודמות שלהם מבה. כך למשל מוצג פסל הקיר "כלבת עטיונים" שעשוי ברזל מבו אדום ורק חלקים מהגוף עשויים עץ, הדמות המרכזית היא "איש הנקניקים" שהוא מין מקודד מבו ומפני יוצאת שרשרת נקניקים שיוודת למין באר – חור עגול מופסל מבו ומפני יוצאת שרשרת נקניקים שיוודת למין באר – חור עגול בתוך בנות הפריקט. עוד פסלים הם "איש חבצק" שהוא דמות לבנה ונחלית "אנשי טיפה" שהם שלושה פסלים עם ראש מחודד. מה כל זה אמר? קמל ובלבין מסבירים שאין כאן ניסיון עם התחלה, אמצע וסוף. "זו מין אגדת יער. אגדתו יצורים סוג של צבא או של מקהלה. אין לנו מושג ברוח מה עשינו. זהו צבר של פסלים שהוא מפגש של אינדיבידואלים, אולי הוא גם סוג של שיעור אמנות".

נעמה ריבה